



Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu yhdeksäs jaosto)

29 päivänä syyskuuta 2021 *

Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien markkinat – Päätös, jolla todetaan SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkominen – Hintojen koordinoiminen koko ETA-alueella – Yhdenmukaistettu menettelytapa – Arkaluonteisten liiketoimintatietojen vaihtaminen – Komission alueellinen toimivalta – Puolustautumisoikeudet ja oikeus tulla kuulluksi – Asiakirjan koskemattomuus – Yhtenä kokonaisuutena pidettävä ja jatkettu rikkominen – Tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus – Sakkojen laskennasta annetut vuoden 2006 suuntaviivat – Myyntiarvo – Perusteluvollisuus – Oikeasuhteisuus – Yhdenvertainen kohtelu – Rikkomisen vakavuus – Lieventävät seikat – Sakkojen laskennasta annettujen vuoden 2006 suuntaviivojen 37 kohta – Täysi harkintavalta

Asiassa T-363/18,

Nippon Chemi-Con Corporation, kotipaikka Tokio (Japani), edustajinaan asianajajat H.-J. Niemeyer, M. Röhrig, I.-L. Stoicescu ja P. Neideck,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään A. Cleenewerck de Crayencour, B. Ernst, T. Franchoo, C. Sjödin ja L. Wildpanner,

vastaajana,

jossa on kyse SEUT 263 artiklaan perustuvasta vaatimuksesta ensisijaisesti [SEUT] 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia AT.40136 – Kondensaattorit) 21.3.2018 annetun komission päätöksen C(2018) 1768 final kumoamiseksi siltä osin kuin se koskee kantajaa ja toissijaisesti kantajalle määrätyn sakon kumoamiseksi tai sen määrän alentamiseksi,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. J. Costeira (esittelevä tuomari) sekä tuomarit D. Gratsias, M. Kancheva, B. Berke ja T. Perišin,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Kristensen,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

ottaen huomioon asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa ja 23.10.2020 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion¹

I Asian tausta

A Kantaja ja kyseessä oleva ala

- 1 Kantajana oleva Nippon Chemi-Con Corporation on Japaniin sijoittautunut yhtiö, joka valmistaa ja myy alumiinielektrolyyttikondensaattoreita. Lisäksi se valmisti tantaalielektrolyyttikondensaattoreita vuoden 2005 maaliskuuhun asti ja myi niitä vuoden 2011 tammikuuhun asti, ja sillä oli Euroopan talousalueella (ETA) laskutettua suoraa myyntiä vuoden 2005 helmikuuhun asti. Kantaja omistaa Europe Chemi-Con (Deutschland) GmbH:n, joka on Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, ja United Chemi-Conin, joka on Yhdysvaltain oikeuden mukaan perustettu yhtiö (jäljempänä vastaavasti Europe Chemi-Con ja United Chemi-Con ja yhdessä kantajan kanssa Nippon Chemi-Con), koko osakekannan.
- 2 Kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen koskee alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattoreita. Kondensaattorit ovat sähkökomponentteja, jotka varaavat sähköstaattista energiaa sähkökentässä. Elektrolyyttikondensaattoreita käytetään lähes kaikissa elektroniikkatuotteissa, kuten henkilökohtaisissa tietokoneissa, taulutietokoneissa, puhelimissa, ilmastointilaitteissa, jääkaapeissa, pyykinpesukoneissa, autoteollisuuden tuotteissa ja teollisuuslaitteissa. Asiakaskunta on siten hyvin hajanainen. Elektrolyyttikondensaattorit ja tarkemmin sanottuna alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorit ovat tuotteita, joiden hinta on tärkeä kilpailutekijä.

B Hallinnollinen menettely

- 3 Panasonic ja sen tytäryhtiöt hakivat 4.10.2013 Euroopan komissiolta sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EUVL 2006, C 298, s. 17; jäljempänä vuoden 2006 yhteistyötiedonanto) 14 ja 15 kohdassa tarkoitettua merkintää ja toimittivat sille tietoja elektrolyyttikondensaattorien alalla tapahtuneesta oletetusta kilpailusääntöjen rikkomisesta.
- 4 Komissio pyysi 28.3.2014 [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) perusteella tietoja useilta elektrolyyttikondensaattorien alalla toimivilta yrityksiltä, muun muassa kantajalta.
- 5 Komissio teki 3.–6.3.2015 asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 4 kohdan mukaisia tarkastuksia Europe Chemi-Conin toimitiloissa.

¹ Tästä tuomiosta esitetään vain kohdat, joiden julkaisemisesta unionin yleinen tuomioistuin pitää aiheellisena.

- 6 Komissio laati 4.11.2015 väitetiedoksiannon, jonka se osoitti muun muassa kantajalle.
- 7 Väitetiedoksiannon vastaanottajat saivat 12.11.2015–17.12.2015 tutustua suurimpaan osaan asiakirja-aineistosta ”luovutettua asiakirja-aineistoa sisältävänä DVD:nä”.
- 8 Kun useat väitetiedoksiannon vastaanottajat olivat tehneet asiakirjoihin tutustumista koskevia hakemuksia, jotka koskivat 4.11.2015 päivätystä väitetiedoksiannosta poistettuja asiakkaiden nimiä, komissio asetti saataville uusia DVD:itä, jotka sisälsivät nämä poistetut asiakkaiden nimet, jotka kantaja sai tietoonsa 7.3.2016 ja 27.4.2016.
- 9 Komissio lähetti 4.5.2016 väitetiedoksiannon vastaanottajille asian tosiseikkoja kuvailevan kirjeen, joka koski tiettyjä väitetiedoksiannon kohtia (jäljempänä tosiseikkoja kuvaileva kirje) ja jonka liitteenä oli 4.11.2015 päivätyn väitetiedoksiannon ja sen liitteen 1 uusi versio, josta ei ollut poistettu luottamuksellisia tietoja, ja pyysi niitä vastaamaan siihen kahden viikon määräajassa, jota jatkettiin 20.5.2016 asti.
- 10 Kantaja esitti 20.5.2016 vastauksensa väitetiedoksiantoon ja tosiseikkoja kuvailevaan kirjeeseen.
- 11 Komissio kuuli väitetiedoksiannon vastaanottajia, mukaan lukien kantajaa, 12.–14.9.2016 pidetyssä kuulemisessa.

C Riidanalainen päätös

- 12 Komissio antoi 21.3.2018 päätöksen C(2018) 1768 final [SEUT] 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia AT.40136 – Kondensaattorit) (jäljempänä riidanalainen päätös).

1. Kilpailusääntöjen rikkominen

- 13 Riidanalaisessa päätöksessä komissio totesi, että elektrolyyttikondensaattorien alalla oli rikottu SEUT 101 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa ja että kyse oli yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta rikkomisesta, johon oli osallistunut yhdeksän yritystä tai yritysryhmää, eli Elna, Hitachi AIC, Holy Stone, Matsuo, NEC Tokin, Nichicon, Rubycon, Sanyo (Sanyo ja Panasonic yhdessä) ja kantaja (jäljempänä yhdessä kartellin osallistujat) (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan ensimmäinen perustelukappale ja 1 artikla).
- 14 Komissio lähinnä totesi, että kyseessä oleva rikkominen oli tapahtunut 26.6.1998–23.4.2012 koko ETA-alueella ja että se muodostui sopimuksista ja/tai yhdenmukaistetuista menettelytavoista, joiden tarkoituksena oli koordinoita hintapolitiikkoja siltä osin kuin oli kyse alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien toimituksista (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan ensimmäinen perustelukappale).
- 15 Kartelli toimi lähinnä järjestämällä monenvälisiä kokouksia, jotka pidettiin yleensä Japanissa ja joita oli ylemmän myyntihenkilöstön tasolla kerran kuukaudessa tai joka toinen kuukausi ja ylemmän johdon, mukaan lukien pääjohtajien, tasolla kuuden kuukauden välein (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 63, 68 ja 738 perustelukappale).

- 16 Monenvälisiä kokouksia järjestettiin aluksi vuosina 1998–2003 ”elektrolyyttikondensaattoriipiirin”, ”elektrolyyttikondensaattorikonferenssin” tai ”ECC-kokousten” nimellä. Myöhemmin vuosina 2003–2005 niitä järjestettiin ”alumiini-tantaalikonferenssin”, ”alumiini- tai tantaalielektrolyyttikondensaattoriryhmän” tai ”ATC-kokousten” nimellä. Vuosina 2005–2012 niitä järjestettiin ”markkinatutkimusryhmän”, ”markkinointiryhmän” tai ”MK-kokouksen” nimellä. MK-kokousten rinnalla ja täydennyksenä järjestettiin vuosina 2006–2008 ”kustannusten kasvua” tai ”kondensaattoreihin liittyvää kasvua” käsitteleviä kokouksia (jäljempänä CUP-kokoukset) (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 69 perustelukappale).
- 17 Näiden monenvälisten kokousten lisäksi kartellin osallistujilla oli tarpeen mukaan myös kahden- tai kolmenvälisiä ad hoc -yhteydenpitoa (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 63, 75 ja 739 perustelukappale) (jäljempänä yhdessä kilpailunvastainen tietojenvaihto).
- 18 Kilpailunvastaisen tietojenvaihdon yhteydessä kartellin osallistujat lähinnä vaihtoivat tietoja hinnoista ja tulevista hinnoista, tulevista hinnanalennuksista ja niiden haarukoista, tarjonnasta ja kysynnästä, tuleva tarjonta ja kysyntä mukaan luettuina, ja tietyissä tapauksissa tekivät ja sovelsivat hintasopimuksia ja valvoivat niiden noudattamista (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 62, 715, 732 ja 741 perustelukappale).
- 19 Komissio katsoi, että kartellin osallistujien toimintaa oli pidettävä sopimusten ja/tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen muotona, jolla pyrittiin yhteiseen tavoitteeseen eli välttämään hintakilpailua, koordinoimaan tulevaa elektrolyyttikondensaattorien myyntitoimintaa ja siten vähentämään epävarmuutta markkinoilla (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 726 ja 731 perustelukappale).
- 20 Komissio totesi, että tällä toiminnalla oli yksi ainoa kilpailunvastainen tavoite (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 743 perustelukappale).

2. Kantajan vastuu

- 21 Komissio katsoi, että kantaja oli vastuussa rikkomisesta, koska se oli osallistunut kartelliin suoraan 26.6.1998–23.4.2012 (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 959 perustelukappale ja 1 artiklan g kohta).

3. Kantajalle määrätty sakko

- 22 Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan j alakohdassa määrätään kantajalle 97 921 000 euron suuruinen sakko.

4. Sakkojen määrän laskenta

- 23 Komissio noudatti sakkojen laskennassa asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissa (EUVL 2006, C 210, s. 2; jäljempänä vuoden 2006 suuntaviivat) vahvistettua menetelmää (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 980 perustelukappale).

- 24 Ensinnäkin kantajalle määrättävän sakon perusmäärän määrittämiseksi komissio otti huomioon myyntiarvon sen ajanjakson viimeisenä täytenä vuotena, jona kantaja osallistui rikkomiseen, vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdan mukaisesti (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 989 perustelukappale).
- 25 Komissio laski myyntiarvon ETA-alueelle sijoittautuneilta asiakkailta laskutetun alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien myynnin perusteella (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 990 perustelukappale).
- 26 Lisäksi komissio laski merkitykselliset myyntiarvot erikseen kummallekin tuoteryhmälle eli alumiinielektrolyyttikondensaattoreille ja tantaalielektrolyyttikondensaattoreille ja kertoi nämä arvot kartellin keston mukaan määräytyvillä korotuskertoimilla (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 991 perustelukappale).
- 27 Kantajan osalta komissio ensinnäkin arvioi, että viiteajanjaksona oli otettava huomioon yhtäältä sen ajanjakson viimeinen täysi vuosi, jona kantaja oli osallistunut rikkomiseen, eli vuosi 2011–2012, alumiinielektrolyyttikondensaattorien myynnin arvoa koskevilta osin, ja toisaalta sen ajanjakson viimeinen täysi vuosi, jona kantaja oli myynyt tantaalielektrolyyttikondensaattoreita, eli vuosi 2003–2004, koska se oli lopettanut näiden myynnin ennen rikkomiseen osallistumisensa päättymistä (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 34, 989–991 ja 1007 perustelukappale, taulukko 1 ja alaviite 1657).
- 28 Tämän jälkeen komissio totesi, että kantaja oli Europe Chemi-Conin ja United Chemi-Conin välityksellä laskuttanut alumiinielektrolyyttikondensaattorien suoraa myyntiä ETA-alueella koko sen ajan, jonka se oli osallistunut rikkomiseen (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 990 ja 998 perustelukappale), ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien suoraa myyntiä ETA-alueella 1.2.2005 asti (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 34 ja 1006 perustelukappale).
- 29 Kantajan tapauksessa komissio käytti alumiinielektrolyyttikondensaattorien osalta korotuskerrointa 13,82 (joka vastasi 26.6.1998 ja 23.4.2012 välistä ajanjaksoa) ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien osalta korotuskerrointa 5,26 (joka vastasi 29.10.1999 ja 1.2.2005 välistä ajanjaksoa) (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 1007 perustelukappale, taulukko 1).
- 30 Komissio määrittä rikkomisen vakavuuden nojalla huomioon otettavaksi osuudeksi myyntiarvosta 16 prosenttia. Tältä osin se totesi, että horisontaaliset ”järjestelyt” hintojen koordinoimiseksi olivat jo luonteensa vuoksi vakavimpien SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomisten joukossa ja että kartelli oli koko ETA-alueen laajuinen (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 1001–1003 perustelukappale).
- 31 Komissio lisäsi perusmäärään lisäsumman, jonka määrä oli 16 prosenttia myyntiarvosta, vuoden 2006 suuntaviivojen 25 kohdan mukaisesti sen varmistamiseksi, että sakolla on riittävän ehkäisevä vaikutus (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 1009 perustelukappale).
- 32 Näin ollen komissio vahvisti kantajalle määrättävän sakon perusmääräksi 205 649 000 euroa (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 1010 perustelukappale).
- 33 Toiseksi komissio totesi sakon perusmäärään tehtävistä mukautuksista, ettei kantajan tapauksessa voitu todeta mitään raskauttavia tai lieventäviä seikkoja (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 1054 perustelukappale).

- 34 Kolmanneksi komissio sovelsi edellisen tilikauden liikevaihdon perusteella laskettavaa 10 prosentin enimmäismäärää asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan mukaisesti (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 1057 ja 1058 perustelukappale).
- 35 Näin ollen komissio vahvisti kantajalle määrättävän sakon kokonaismääräksi 97 921 000 euroa (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 1139 perustelukappale, taulukko 3).

[– –]

II Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

- 37 Kantaja nosti nyt käsiteltävän kanteen 5.6.2018 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon jättämällään kannekirjelmällä.
- 38 Komission vastinekirjelmä jätettiin unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 19.10.2018.
- 39 Kantajan ja vastaajan vastaukset jätettiin unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 27.2.2019 ja 5.6.2019.
- 40 Unionin yleinen tuomioistuin päätti toisen jaoston ehdotuksesta siirtää asian työjärjestyksensä 28 artiklan nojalla laajennetulle ratkaisukokoonpanolle.
- 41 Unionin yleisen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin työjärjestyksen 27 artiklan 5 kohdan mukaisesti, ja esittelevä tuomari määrättiin laajennettuun yhdeksänteen jaostoon, jonka käsiteltäväksi esillä oleva asia tämän vuoksi siirrettiin.
- 42 Esittelevän tuomarin ehdotuksesta unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu yhdeksäs jaosto) päätti aloittaa asian käsittelyn suullisen vaiheen ja esitti työjärjestyksen 89 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena asianosaisille kirjallisia kysymyksiä, joihin se kehotti niitä vastaamaan istunnossa.
- 43 Asianosaisten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin ja suullisiin kysymyksiin kuultiin 23.10.2020 pidetyssä istunnossa.
- 44 Tuomari Berken kuoltua 1.8.2021 päätösharkintaa jatkoivat työjärjestyksen 22 artiklan ja 24 artiklan 1 kohdan mukaisesti ne kolme tuomaria, jotka ovat allekirjoittaneet tämän tuomion.
- 45 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin
- ensisijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin siinä todetaan kantajan rikkoneen SEUT 101 artiklaa
 - toissijaisesti kumoaa kantajalle määrätyn sakon tai vielä toissijaisemmin alentaa sen määrää
 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 46 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin
- hylkää kanteen

- velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

III Oikeudellinen arviointi

[– –]

A Asiakysymys

- 56 Kantaja vetoaa kanteensa tueksi kuuteen kanneperusteeseen, joilla tuetaan sekä sen riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi esittämiä ensisijaisia vaatimuksia että sen sakkojen kumoamiseksi tai niiden määrän alentamiseksi esittämiä toissijaisia vaatimuksia.
- 57 Ensimmäisellä viidellä kanneperusteellaan kantaja riitauttaa komission päätelmän, jonka mukaan kyseessä on elektrolyyttikondensaattorien alalla tapahtunut yhtenä kokonaisuutena pidettävä ja jatkettu SEUT 101 artiklan rikkominen, joka kattoi koko ETA-alueen ja kesti lähes 14 vuotta. Ensimmäinen kanneperuste perustuu kantajan kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamiseen ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 41 artiklan rikkomiseen sekä puolustautumisoikeuksien ja asiakirjan koskemattomuuden periaatteen loukkaamiseen. Toisen kanneperusteen mukaan kilpailusääntöjen rikkomisesta, asiavirheistä ja vanhentumisesta ei ole mitään näyttöä. Kolmannen kanneperusteen mukaan yhtenä kokonaisuutena pidettävää ja jatkettua rikkomista ei ole tapahtunut. Neljännen kanneperusteen mukaan kyseessä ei ole tarkoitukseen perustuva kilpailusääntöjen rikkominen. Viidennen kanneperusteen mukaan komissiolla ei ole alueellista toimivaltaa soveltaa SEUT 101 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa.
- 58 Kuudennessa kanneperusteessaan kantaja riitauttaa sille määrätyn sakon ja vaatii sen kumoamista tai sen määrän alentamista. Tämä kanneperuste perustuu sakon määrän laskennassa tehtyihin virheisiin ja vuoden 2006 suuntaviivojen noudattamatta jättämiseen sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamiseen.

[– –]

1. Riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevat vaatimukset

[– –]

a) Viides kanneperuste, joka perustuu komission alueellisen toimivallan puuttumiseen

- 71 Kantaja väittää lähinnä, että komissio totesi riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 660 perustelukappaleessa virheellisesti, että sillä oli käsiteltävässä asiassa alueellinen toimivalta soveltaa SEUT 101 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa, koska kilpailunvastaiset menettelytavat oli pantu täytäntöön maailmanlaajuisesti, mukaan lukien ETA-alueella, vaikka kyseiset menettelytavat olivat keskittyneet Aasiaan eikä niitä ollut pantu täytäntöön eikä niillä ollut myöskään ollut merkittävää vaikutusta ETA-alueella.
- 72 Komissio kiistää nämä väitteet.

- 73 SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan alueellisesta sovellettavuudesta on muistutettava, että SEUT 101 artiklassa määrättyssä unionin kilpailusäännössä kielletään sopimukset ja menettelytavat, joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua ”sisämarkkinoilla” tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy ”sisämarkkinoilla”.
- 74 Lisäksi on todettava, että SEUT 101 artiklan alueellisen soveltamisen edellytykset täyttyvät kummassakin tapauksessa.
- 75 Ensinnäkin SEUT 101 artiklan soveltaminen on perusteltua, kun siinä tarkoitettujen menettelytapojen pannaan täytäntöön sisämarkkinoilla riippumatta siitä, missä ne on luotu. Jos nimittäin kilpailuoikeudessa säädettyjen kieltojen soveltaminen riippuisi paikasta, jossa kartelli tai muu järjestely on luotu, se johtaisi väistämättä siihen, että yrityksille annettaisiin yksinkertainen keino kiertää kyseiset kiellot (tuomio 27.9.1988, Ahlström Osakeyhtiö ym. v. komissio, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 ja 125/85–129/85, EU:C:1988:447, 16 kohta).
- 76 Sen määrittämiseksi, sijaitseeko kyseinen paikka ETA-alueella, ei ole merkitystä sillä, ovatko kartelliin osallistujat turvautuneet ETA-alueella sijaitseviin tytäryhtiöihin luodakseen yhteyksiä toisiinsa ja siellä sijaitseviin ostajiin (tuomio 27.9.1988, Ahlström Osakeyhtiö ym. v. komissio, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 ja 125/85–129/85, EU:C:1988:447, 17 kohta). Toisaalta tämä kartellin täytäntöönpanoa koskeva kriteeri, joka perustaa liittymän unionin alueeseen, täyttyy pelkästään sillä, että kartellin kohteena olevia tuotteita myydään unionissa, riippumatta siitä, missä tarjontalähteet ja tuotantolaitokset sijaitsevat (ks. tuomio 9.9.2015, LG Electronics v. komissio, T-91/13, ei julkaistu, EU:T:2015:609, 149 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 77 Toiseksi SEUT 101 artiklan soveltaminen on kansainvälisen oikeuden perusteella perusteltua myös silloin, kun on ennakoitavissa, että siinä tarkoitetuilla menettelytavoilla on välitön ja merkittävä vaikutus sisämarkkinoilla (ks. vastaavasti tuomio 25.11.1971, Béguelin Import, 22/71, EU:C:1971:113, 11 kohta).
- 78 Käsiteltävässä asiassa komissio totesi riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 660 perustelukappaleessa olevansa toimivaltainen viranomainen soveltamaan sekä SEUT 101 artiklaa että ETA-sopimuksen 53 artiklaa ETA-sopimuksen 56 artiklan perusteella, koska kartellin menettelytavat oli pantu täytäntöön maailmanlaajuisesti, mukaan lukien ETA-alueella.
- 79 Tältä osin komissio totesi ensinnäkin, että vaikka kartellin osallistujat olivat yrityksiä, joiden kotipaikka oli Japanissa, ja vaikka kilpailunvastainen yhteydenpito oli tapahtunut Japanissa, kyseinen yhteydenpito oli maailmanlaajuisesta, joten se joko sisälsi ETA-alueen tai koski suoraan ETA-aluetta. Yhteyttä ETA-alueeseen perusteltiin erityisesti sillä, että kartellin osallistujat, kantaja mukaan lukien, olivat myyneet elektrolyyttikondensattoreita ETA-alueella rikkomisajanjakson ajan. Kartellin osallistujat olivat myös yhtäältä vaihtaneet tietoja asiakkaista, joiden kotipaikka oli ETA-alueella, tai asiakkaista, joilla oli tuotantolaitoksia ETA-alueella, ja toisaalta koordinoineet liiketoimintapolitiikkojaan erityisesti valuuttojen, myös euron, kurssivaihtelujen ja raaka-aineiden hinnannousun mukaan asettamatta mitään maantieteellisiä rajoituksia. Lisäksi vaihdetut tiedot koskivat koko myyntiä riippumatta siitä, suuntautuiko myynti Japaniin vai ulkomaille ja olivatko asiakkaat japanilaisia vai ulkomaisia (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 665–672 perustelukappale).

- 80 Pitää paikkansa, että kantaja yhtäältä kiistää, että tietyillä kilpailunvastaisilla yhteydenpidoilla oli yhteys ETA-alueeseen, minkä kysymyksen unionin yleinen tuomioistuin tutkii jäljempänä toisen ja kolmannen kanneperusteen yhteydessä, ja toisaalta väittää, että kartellilla oli vain vähäinen yhteys ETA-alueeseen, mikä kysymys tutkitaan jäljempänä toisen, kolmannen ja kuudennen kanneperusteen yhteydessä.
- 81 Kantaja ei kuitenkaan kiistä, että kartellin osallistujat, mukaan lukien se itse, olivat suoraan tai välillisesti myyneet elektrolyyttikondensaattoreita koko maailmassa, mukaan lukien Euroopassa, vaikka se väittää, että myynti kyseisellä maantieteellisellä alueella oli ollut erittäin vähäistä ja että siitä olivat vastanneet sen tytäryhtiöt.
- 82 Tästä seuraa, että kartellin täytäntöönpanoa koskeva kriteeri, joka perustaa liittymän unionin alueeseen, täyttyy käsiteltävässä asiassa ja että riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettu rikkominen kuuluu siten SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Näin ollen komissio on perustellusti katsonut, että se oli toimivaltainen soveltamaan SEUT 101 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa.
- 83 Viides kanneperuste on siten hylättävä.

[– –]

b) Kolmas kanneperuste, jonka mukaan kyse ei ole yhtenä kokonaisuutena pidettävästä ja jatketusta rikkomisesta

- 308 Kolmannessa kanneperusteessaan kantaja väittää lähinnä, ettei komissio ole näyttänyt toteen, että kyse oli yhtenä kokonaisuutena pidettävästä ja jatketusta kilpailusääntöjen rikkomisesta, joka kattoi kaikki elektrolyyttikondensaattorit väitetyn rikkomisen koko keston ajan.
- 309 Tämä kanneperuste jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäinen osa perustuu siihen, että kokonaissuunnitelmasta ei ole esitetty näyttöä. Toinen osa perustuu siihen, ettei ole esitetty näyttöä siitä, että kilpailunvastaiset yhteydenpidot täydensivät toisiaan. Kolmas osa perustuu siihen, että komissio ei ottanut huomioon kondensaattorialan heterogeenista luonnetta, jonka vuoksi väitettyä rikkomista ei ole voinut tapahtua.

[– –]

- 314 Käsiteltävässä asiassa komissio katsoi, että riidanalaisen päätöksen 4.3.6 kohdassa kuvattu kilpailunvastainen yhteydenpito oli osa kokonaissuunnitelmaa, jolla oli yksi ainoa kilpailunvastainen tavoite. Tavoite, johon osallistujat pyrkivät ja joka kävi ilmi tästä tietojenvaihdosta, oli välttää hintakilpailua ja koordinoida niiden tulevaa elektrolyyttikondensaattorien myyntitoimintaa ja siten vähentää epävarmuutta markkinoilla (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 730 ja 731 perustelukappale).
- 315 Tähän yhteen ainoaan kilpailunvastaiseen tavoitteeseen pyrittiin hinnoista, mukaan lukien tulevista hinnoista, tarjonnasta ja kysynnästä, mukaan lukien tulevasta tarjonnasta ja kysynnästä (erityisesti tuotantovolyymista ja toimitusten lisäämisestä tai vähentämisestä) ja tietyissä tapauksissa hintasopimusten tekemisestä ja soveltamisesta ja niiden noudattamisen valvonnasta käydyillä keskusteluilla (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 62 ja 715 perustelukappale).

316 Komissio katsoi, että vaikka kartellissa tapahtui ajan myötä kehitystä, sen tavoite ei kuitenkaan muuttunut, vaan riidanalaisessa päätöksessä mainitut kilpailunvastaiset yhteydenpidot, joita on 113, olivat osallistujiensa, luonteensa ja keskustelujensa sisällön puolesta hyvin samankaltaisia ja liittyivät toisiinsa. Monenvälisiin kokouksiin, joita järjestettiin useilla eri nimillä (ECC-kokoukset vuosina 1998–2003, ATC-kokoukset vuosina 2003–2005, MK-kokoukset vuosina 2005–2012 ja CUP-kokoukset vuosina 2006–2008), osallistuivat siten kaikki yhdeksän kartellin osallistujaa eri ajankohtina, ja ne koskivat sekä alumiini- että tantaalielektrolyyttikondensaattoreita. Niiden rinnalla oli tarpeen mukaan kahden- ja kolmenvälisiä yhteydenpitoa, joka koski erityisiä kysymyksiä. Kilpailunvastaisiin yhteydenpitoihin osallistuivat aina samat henkilöt tai tapauksen mukaan heidän seuraajansa (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 70–75, 726, 732, 741 ja 743 perustelukappale).

317 Komissio totesi, että rikkomista jatkettiin keskeytyksettä taloustilanteen kehityksestä, tietyissä yrityksissä tapahtuneista organisaatorakenteen muutoksista ja menettelytapoihin osallistuneen henkilöstön vaihdoksista huolimatta (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 76, 729, 742 ja 745 perustelukappale).

1) Kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka perustuu kokonaissuunnitelman puuttumiseen

318 Kantaja väittää, ettei komissio ole näyttänyt toteen kokonaissuunnitelman olemassaoloa, koska ensinnäkään komissio ei ole esittänyt todisteita siitä, että kaikilla kilpailunvastaisilla yhteydenpidoilla oli sama yhtenäinen tavoite, koska kantajan mukaan se, että CUP-kokouksissa käytettiin eri ”mekanismeja” kuin muissa kokouksissa, osoittaa, että eri kilpailunvastaisilla yhteydenpidoilla oli erilaiset tavoitteet. Toiseksi sekä väitetiedoksiannossa että riidanalaisessa päätöksessä esitetty kokonaissuunnitelman kuvaus on liian ylimalkainen ja epätasallinen, koska kokonaissuunnitelman käsite edellyttää viittausta tiettyihin tuotteisiin, tiettyyn maantieteelliseen alueeseen ja tiettyyn kartellijärjestelyyn. Kolmanneksi todisteet, joihin komissio vetoaa, eivät osoita, että yhteen ainoaan kilpailunvastaiseen tavoitteeseen on pyritty koko rikkomisen keston ajan.

319 Komissio kiistää nämä väitteet.

320 Käsiteltävässä asiassa on todettava, että komission riidanalaisessa päätöksessä esittämät ja erityisesti edellä 314–317 kohdassa mainitut seikat, jotka koskevat kilpailunvastaisten yhteydenpitojen, joiden lopullisena tavoitteena oli koordinoita hintakäyttäytymistä, samankaltaisuutta, ovat edellä 150 ja 151, 310 ja 311 kohdassa mainitun oikeuskäytännön vaatimusten kannalta riittäviä sen osoittamiseksi, että yhteydenpidoilla oli sama tavoite ja että ne olivat osa kokonaissuunnitelmaa, jolla oli yksi yhtenäinen tavoite.

321 Kantajan väitteillä ei voida kyseenalaistaa tätä päätelmää.

322 Ensinnäkään komission ei tarvinnut tarkastaa, oliko kunkin kilpailunvastaisen yhteydenpidon tarkoituksena vastata yhteen tai useampaan tavanomaisen kilpailun seuraukseen ja myötävaikuttivatko ne vuorovaikutteisesti kaikkien toimijoiden haluamien kilpailunvastaisten vaikutusten toteuttamiseen kokonaissuunnitelmassa, jolla oli yksi yhtenäinen tavoite. Nämä kaikkien kartellin osallistujien haluamat kilpailunvastaiset vaikutukset muodostavat yhdessä edellä 313 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettua kokonaissuunnitelmaa.

- 323 Kantaja ei myöskään esitä ainuttakaan konkreettista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että tiettyihin menettelytapoihin liittyi piirteitä, jotka osoittivat, ettei sillä pyritty samaan kilpailunvastaiseen tavoitteeseen ja ettei se siten ollut osa samaa kokonaissuunnitelmaa.
- 324 Tältä osin kantaja väittää virheellisesti, että CUP-kokouksilla oli eri tavoite, koska näissä kokouksissa käytettiin eri ”mekanismeja” kuin muissa kokouksissa. Pitää paikkansa, että komissio totesi, että CUP-kokousten osallistujat olivat tehneet hintasopimuksia ja perustaneet yrityksille raportointijärjestelmän hinnankorotusstrategian noudattamisen valvomiseksi (ks. riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 72 perustelukappale). Kuten edellä 315 kohdasta kuitenkin ilmenee, tämä hinnankorotusstrategian seurantaan tai valvontaan perustettu ”mekanismi” oli vain yksi niistä keinoista, joilla pyrittiin lopulliseen tavoitteeseen eli hintakäyttäytymisen koordinointiin. Komissio totesi myös, että tämä valvontamekanismi oli osa kokonaistrategiaa, jonka mukaan yritykset valvoivat toistensa käyttäytymistä yleisesti ja siten CUP-kokousten ulkopuolella (ks. riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 716 perustelukappale).
- 325 Vaikka siis osallistujat noudattivat CUP-kokousten yhteydessä hinnoittelusopimuksia ja perustivat hinnoittelustrategian valvontajärjestelmän, kun taas muissa kokouksissa ne ainoastaan vaihtoivat tietoja hinnoista tai tarjonnasta ja kysynnästä, ei voida katsoa, että CUP-kokouksilla pyrittiin eri tavoitteeseen kuin muilla kilpailunvastaisilla yhteydenpidoilla.
- 326 Edellä esitetystä seuraa, että on hylättävä kantajan väite, jonka mukaan komissio ei ole näyttänyt toteen, että riidanalaisessa päätöksessä kuvatuilla kilpailunvastaisilla yhteydenpidoilla oli yksi yhtenäinen tavoite, joka oli väitetysti eri kuin CUP-kokousten tavoite.
- 327 Toiseksi kantaja väittää, että riidanalaisessa päätöksessä esitetty kokonaissuunnitelman kuvaus on ”liian ylimalkainen ja epätäsmällinen” ja että se on ”pelkkä yleinen viittaus kilpailun vääristymiseen markkinoilla”.
- 328 Pitää paikkansa, kuten edellä 312 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että yhden yhtenäisen tavoitteen käsitettä ei voida määrittää yleisellä viittauksella kilpailun vääristymiseen markkinoilla, joita rikkomisen koskee.
- 329 Käsiteltävässä asiassa kantajan väitteet, jotka perustuvat kokonaissuunnitelman puutteelliseen kuvaukseen väitetiedoksiannossa, ovat kuitenkin tehottomia. Käsiteltävän kanteen kohteena oleva toimi on nimittäin riidanalainen päätös eikä suinkaan väitetiedoksianto, joka sitä paitsi on täysin väliaikainen toimi. Vaikka väitetiedoksiannossa on esitettävä selkeästi kaikki ne olennaiset seikat, joihin komissio menettelyn tässä vaiheessa perustaa näkemyksensä, tämä voidaan kuitenkin tehdä tiivistelmänomaisesti, eikä päätöksen tarvitse välttämättä täydellisesti vastata väitetiedoksiantoa, sillä väitetiedoksianto on valmisteleva asiakirja, jossa tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista tehdyt arviot ovat täysin väliaikaisia (ks. tuomio 5.12.2013, SNIA v. komissio, C-448/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:801, 41 ja 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 330 Lisäksi toisin kuin kantaja väittää, kokonaissuunnitelman kuvaus ei ole ”ylimalkainen” siltä osin kuin on kyse kyseisistä tuotteista, kartellijärjestelyistä ja markkinoista. Kaikki nämä tiedot ilmenevät nimittäin selvästi riidanalaisessa päätöksessä olevasta kuvauksesta, sellaisena kuin se esitetään kyseisen päätöksen 1 artiklassa, jonka mukaan rikkomisen oli tapahtunut 26.6.1998–23.4.2012 koko ETA-alueella ja se muodostui sopimuksista ja/tai yhdenmukaistetuista menettelytavoista, joiden tarkoituksena oli koordinoita hintapolitiikkoja siltä osin kuin oli kyse alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien toimituksista (ks. edellä 14 kohta).

- 331 Lopuksi on todettava, että väitteet, joita kantaja esittää kokonaissuunnitelman kuvauksen väitetyn ”ylimalkaisuuden” tueksi, perustuvat suurelta osin riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 767, 769 ja 770 perustelukappaleeseen, joissa komissio vastaa kantajan väitetiedoksiintoon ja tosiseikkoja kuvailevaan kirjeeseen antamansa vastauksen yhteydessä esittämiin väitteisiin (ks. edellä 10 kohta). Kuten komissio toteaa, kantaja ei ota huomioon riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 730–743 perustelukappaletta, joihin sisältyvät syyt, joiden perusteella komissio totesi, että on olemassa kokonaissuunnitelma, jolla on yhteinen tavoite.
- 332 Kuten riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 730–743 perustelukappaleesta ilmenee, muissa edellä 314–316 kohdassa mainituissa johdanto-osan perustelukappaleissa komissio yhtäältä määritteli kokonaissuunnitelman siten, että sen tarkoituksena oli välttää hintakilpailua ja koordinoita kartellin osallistujien tulevaa alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien myyntitoimintaa ja siten vähentää epävarmuutta markkinoilla. Toisaalta komissio selitti, miten tähän yhteiseen tavoitteeseen pyrittiin ja mistä syistä riidanalaisessa päätöksessä kuvattuja kilpailunvastaisia yhteydenpitoja voitiin pitää jatkettuna toimintana, jolla pyrittiin yhteen yhtenäiseen taloudelliseen tavoitteeseen edellä 310 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla.
- 333 Kolmanneksi kantaja väittää, että todisteet, joihin komissio vetoaa, eivät osoita, että yhteen yhtenäiseen kilpailunvastaiseen tavoitteeseen on pyritty koko rikkomisajanjakson ajan.
- 334 Tältä osin kantajan väite, jonka mukaan komissio vetosi ainoastaan ECC- ja ATC-kokouksia koskeviin todisteisiin tarkentamatta muiden kokousten taustalla ollutta tavoitetta, on suoraan ristiriidassa riidanalaisen päätöksen sanamuodon kanssa. Kantajan väite nimittäin perustuu lähinnä riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 733 perustelukappaleeseen, johon ei sisälly tyhjentävää luetteloa seikoista, joilla osallistujien tavoite näytettäisiin toteen, vaan jossa ainoastaan mainitaan ”esimerkkeinä” tietyt riidanalaisen päätöksen 4.3.6 osassa mainittuja seikkoja.
- 335 Kyseisessä riidanalaisen päätöksen 4.3.6 osassa esitetään aikajärjestyksessä täydellinen kilpailunvastaisten yhteydenpitojen luettelo, jossa on yksityiskohtaiset tiedot kustakin monenvälisestä kokouksesta ja kustakin kahden- tai kolmenvälisestä yhteydenpidosta ja jonka alaviitteissä on maininta komission huomioon ottamista todisteista. Lisäksi riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 77–105 perustelukappaleessa esitetään näistä kilpailunvastaista yhteydenpidoista lyhyt yhteenveto, jossa mainitaan eri kokoussarjojen ja yhteydenpitojen päivämäärät, paikat ja osallistujat sekä käsitellyt aiheet. Todisteet, joihin komissio tukeutui, ilmenevät myös kyseisten johdanto-osan perustelukappaleiden alaviitteistä.
- 336 Edellä esitetyn perusteella on hylättävä myös kantajan väite, jolla pyritään riitauttamaan osapuolten tiettyjen ATC-kokousten yhteydessä esittämien sellaisten lausumien paikkansapitävyys, joihin komissio vetosi riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 733 perustelukappaleessa, siltä osin kuin nämä lausumat eivät ilmene pöytäkirjoista eivätkä ilmennä mitään laajempaa tavoitetta. Kantajan päättely perustuu nimittäin virheelliseen olettamaan, jonka mukaan komissio määritteli kartellin yhteisen tavoitteen pelkästään kyseisten lausumien perusteella, vaikka ne mainitaan ainoastaan esimerkkeinä ja vaikka komission tästä yhteisestä tavoitteesta tekemä päätelmä perustui useisiin muihin seikkoihin. Vaikka siis oletettaisiin, että kantajan väitteet osapuolten tiettyjen ATC-kokousten yhteydessä esittämien lausumien paikkansapitävyydestä ovat perusteltuja, niillä ei voida kyseenalaistaa komission päätelmää, jonka mukaan kaikilla kilpailunvastailla yhteydenpidoilla oli yhteinen tavoite.

337 Kuten nimittäin edellä 148 ja 149 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, kaikkien komission esittämien todisteiden ei tarvitse välttämättä täyttää näitä edellytyksiä suhteessa rikkomisen kuhunkin osatekijään. Riittää, että eri seikat, joihin komissio on vedonnut, täyttävät kokonaisvaltaisesti tarkasteltuina kyseisen vaatimuksen. Seikkoja, jotka komissio esittää päätöksessään todistaakseen, että yritys on rikkonut SEUT 101 artiklan 1 kohtaa, on siten tarkasteltava kokonaisuutena eikä erikseen.

[– –]

345 Se, ettei tiettyjen kokousten aikana viitattu nimenomaisesti ETA-alueeseen, ei missään tapauksessa tarkoita, että kokonaisuutena tarkasteltuina kilpailunvastaiset yhteydenpidot, joihin komissio viittasi riidanalaisessa päätöksessä, eivät osoita, että rikkomisella oli yhteys ETA-alueeseen. Käsiteltävässä asiassa on, kuten edellä 271 kohdasta ilmenee, yhtäältä todettava, että on olemassa joukko yhtäpitäviä todisteita, jotka riittävät osoittamaan, että riidanalaisien yhteydenpitojen, kun niitä tarkastellaan kokonaisuutena, ja ETA-alueen välillä oli yhteys. Toisaalta komissio totesi perustellusti, että kartellin osallistujat, kantaja mukaan lukien, myivät suoraan elektrolyyttikondensaattoreita ETA-alueella. Tässä yhteydessä komission ei tarvinnut sen toteen näyttämiseksi, että rikkomisella oli yhteys ETA-alueeseen, osoittaa, että kantajalla oli ETA-alueella myyntiä kaikille niille asiakkaille, joita kilpailunvastainen yhteydenpito koski.

346 Edellä esitetystä seuraa, että komissio on perustellusti todennut, että kokonaissuunnitelma oli olemassa.

347 Kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa on siten hylättävä.

[– –]

2) Kolmannen kanneperusteen kolmas osa, joka perustuu kondensaattorialan heterogeeniseen luonteeseen

388 Kantaja väittää, että kondensaattorialan heterogeenisen luonne tekee kaikkia elektrolyyttikondensaattoreita koskevasta kartellista mahdottoman. Kantaja väittää lähinnä, ettei komissio ole osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että kyseessä oli sellainen yhtenä kokonaisuutena pidettävä ja jatkettu rikkominen, joka kattoi kaikki alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorit yleisesti. Kondensaattoreita on nimittäin hyvin monenlaisia, niitä erottavat lukuisat eri ominaisuudet eikä niillä ole mitään yhtenäistä markkinahintaa, kun otetaan huomioon niiden vallitseva toimitusmalli. Näin ollen kyseinen rikkominen ei ole voinut kattaa kaikkea elektrolyyttikondensaattorien myyntiä ETA-alueelle. Alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorit ovat nimittäin kaksi erillistä ryhmää, joihin kumpaankin sisältyy laaja valikoima erityyppisiä tuotteita, joiden hinnat ja kyseessä oleva maantieteellinen alue vaihtelevat. Kilpailunvastaisten yhteydenpitojen yhteydessä tapahtunut yleinen tietojenvaihto ei olisi yksinään riittänyt vähentämään markkinoiden epävarmuutta eikä helpottamaan hintojen koordinoitua kilpailijoiden välillä etenkin, kun se ei koskenut kaikkia alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien tyyppiä.

389 Komissio kiistää kantajan väitteet.

- 390 Aluksi on korostettava, että kantaja tulkitsee riidanalaista päätöstä virheellisesti, kun se väittää, että komissio katsoi, että kyseessä oli yhtenä kokonaisuutena pidettävä ja jatkettu rikkominen, joka kokonaisuutena tarkasteltuna kattoi kaikki alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien tyypit.
- 391 Riidanalaisesta päätöksestä ja erityisesti sen johdanto-osan 736 perustelukappaleesta nimittäin ilmenee, että tarkasteltuaan kaikkia kokouksia ja niihin liittyvää todistusaineistoa komissio totesi, että kaikki kilpailunvastaiset yhteydenpidot koskivat yleisesti joko alumiini- tai tantaalielektrolyyttikondensaattoreita tai näitä molempia.
- 392 Tästä on muistutettava, että määrittäessään kartellissa kyseessä olevia tuotteita komission ei tarvitse rajata kyseisiä markkinoita taloudellisten kriteerien perusteella. Kartellin jäsenet nimittäin määrittävät itse keskustelujensa ja yhdenmukaistettujen menettelytapojensa kohteena olevat tuotteet (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2005, Tokai Carbon ym. v. komissio, T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03, ei julkaistu, EU:T:2005:220, 90 kohta).
- 393 Lisäksi kartellissa kyseessä olevat tuotteet määritetään viittaamalla asiakirjatodisteisiin tosiasiallisesta kilpailunvastaisesta menettelystä tiettyihin tuotteisiin nähden (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2003, Adriatica di Navigazione v. komissio, T-61/99, EU:T:2003:335, 27 kohta).
- 394 Lisäksi on korostettava, että komissio ei voi tältä osin tukeutua pelkkään olettamaan, jonka tueksi ei esitetä mitään näyttöä (ks. vastaavasti tuomio 28.11.2019, ABB v. komissio, C-593/18 P, EU:C:2019:1027, 44 ja 45 kohta).
- 395 Käsiteltävässä asiassa komissio kuitenkin totesi riidanalaisessa päätöksessä ensinnäkin, että kaikesta kilpailusääntöjen vastaisesta yhteydenpidosta ja erityisesti 29.8.2002, 22.12.2006, 25.6.2008 ja 20.12.2010 pidetyistä kokouksista, jotka siinä mainittiin esimerkkeinä, ilmeni, etteivät vaihdetut tiedot koskeneet ainoastaan tiettyjä alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien tyyppejä, vaan ne koskivat alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattoreita yleisesti (ks. riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 796 perustelukappale).
- 396 Toiseksi vaihdetut tiedot koskivat myös erityisiä mutta tuotteiden myyntihinnan määrittämisen kannalta merkityksellisiä näkökohtia, kuten raaka-aineiden hinnannousua ja valuuttakurssien vaihtelua, jotka eivät rajoittuneet vain tiettyihin alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien alatyyppeihin (ks. erityisesti riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 796 perustelukappale ja alaviitteet 1417 ja 1418).
- 397 Kolmanneksi kartellin osallistujat eivät yrityslausunnoissaan olleet mitenkään rajanneet kartellissa kyseessä olevien tuotteiden määritelmää (ks. riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 797 perustelukappale).
- 398 Neljänneksi enemmistö kartellin osallistujien edustajista vastasi yleisesti alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien eikä minkään erityisen kondensaattorivalikoiman valmistuksesta ja/tai myynnistä (ks. riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 798 perustelukappale).

399 Tässä tilanteessa ja edellä 151 ja 392–394 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa komissiota ei voida moittaa siitä, että se katsoi, että kokonaisuutena tarkasteltuina kilpailunvastaisen yhteydenpidon aikana vaihdetut tiedot kattoivat kaikki alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorit ja että näin ollen yhtenä kokonaisuutena pidettävä ja jatkettu rikkominen kattoi kaikki nämä tuotteet.

400 Tästä seuraa, että kolmannen kanneperusteen kolmas osa ja siten kolmas kanneperuste kokonaisuudessaan on hylättävä.

[– –]

c) Kuudes kanneperuste, joka perustuu sakon määrän laskennassa tehtyihin virheisiin ja vuoden 2006 suuntaviivojen noudattamatta jättämiseen sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamiseen

[– –]

1) Kuudennen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka perustuu myyntiarvon laskennassa tehtyihin virheisiin

[– –]

i) Kuudennen kanneperusteen ensimmäisen osan toinen väite, joka perustuu virheeseen siltä osin kuin myyntiarvoon sisällytettiin kantajan tytäryhtiön myynti

460 Kantaja riitauttaa lähinnä sen, että komissio myyntiarvoa laskiessaan sisällytti siihen Nippon Chemi-Con -konsernin ja erityisesti Europe Chemi-Conin ETA-alueelle sijoittautuneilta asiakkailta laskuttaman myynnin. Ensinnäkään komissio ei ottanut huomioon sitä, että kantajalla itsellään ei ollut myyntiä ETA-alueella ja että riidanalaisessa päätöksessä kuvattu toiminta koskee vain vähäisessä määrin Nippon Chemi-Con -konsernin asiakkaita. Riidanalaisessa päätöksessä mainituista 60 asiakkaasta ainoastaan kaksi on United Chemi-Conin maailmanlaajuisia asiakkaita ja ainoastaan neljä Europe Chemi-Conin maailmanlaajuisia asiakkaita. Toiseksi komissio ei ottanut huomioon sitä, että Europe Chemi-Conilla ja United Chemi-Conilla on itsenäistä hinnoitteluvaltaa suhteessa paikallisiin asiakkaisiinsa ja niihin maailmanlaajuisiin asiakkaisiinsa, joilla on kotipaikka Euroopassa, ja että tämä valta riittää kumoamaan oletettaman, jonka mukaan nämä tytäryhtiöt, joiden osakekannan kantaja omistaa kokonaan, kuuluvat samaan yritykseen. Kolmanneksi komissio ei ole näyttänyt toteen, että Nippon Chemi-Con -konsernin myynti paikallisille ja maailmanlaajuisille asiakkailleen oli suoraan tai välillisesti yhteydessä rikkomiseen ja että sillä oli erityisiä vaikutuksia ETA-alueella.

461 Komissio kiistää nämä väitteet.

462 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin kilpailuoikeus, erityisesti SEUT 101 artikla, koskee yritysten toimintaa, ja yrityksen käsitteeseen kuuluvat kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta (ks. tuomio 10.9.2009, Akzo Nobel ym. v. komissio, C-97/08 P, EU:C:2009:536, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 19.3.2015, Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 140 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 463 Unionin tuomioistuin on myös täsmentänyt yhtäältä, että yrityksen käsitteellä on tässä samassa asiayhteydessä katsottava tarkoitettavan taloudellista kokonaisuutta, vaikka oikeudellisesti tämän taloudellisen kokonaisuuden muodostaakin useampi kuin yksi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, ja toisaalta, että kun tällainen taloudellinen yksikkö rikkoo kilpailusääntöjä, sen asiana on yksilöllisen vastuun periaatteen mukaisesti vastata kyseisestä rikkomisesta (ks. tuomio 26.10.2017, *Global Steel Wire ym. v. komissio*, C-457/16 P ja C-459/16 P–C-461/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:819, 82 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 464 Yrityksen käsitteestä, tällä kertaa sakkojen laskennan asiayhteydessä tarkasteltuna, on muistutettava, että sakon määrän määrittämiseksi on sallittua ottaa huomioon paitsi yrityksen kokonaisliikevaihto, joka on – vaikkakin vain likimääräinen ja epätäydellinen – osoitus sen koosta ja taloudellisesta vahvuudesta, myös se osa liikevaihdosta, joka tulee kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevista tavaroista ja joka on näin ollen omiaan osoittamaan rikkomisen laajuutta (ks. tuomio 19.3.2015, *Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 145 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Rikkomisen kohteena olevien tuotteiden myynnistä saatava kokonaisliikevaihdon osa on nimittäin parhaiten omiaan heijastamaan tämän rikkomisen taloudellista merkitystä (ks. tuomio 19.3.2015, *Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 149 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 465 Lisäksi sellaisessa erityistapauksessa, jossa emoyhtiö omistaa kokonaan tai lähes kokonaan tytäryhtiönsä, joka on rikkonut unionin kilpailusääntöjä, on olemassa kumottavissa oleva oletama siitä, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiössään (ks. tuomio 27.4.2017, *Akzo Nobel ym. v. komissio*, C-516/15 P, EU:C:2017:314, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; ks. myös vastaavasti tuomio 10.9.2009, *Akzo Nobel ym. v. komissio*, C-97/08 P, EU:C:2009:536, 63 kohta). Jollei tätä oletamaa kumota, se merkitsee, että on katsottava toteen näytetyksi, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiössään, ja komissio voi katsoa perustellusti, että emoyhtiö on vastuussa tytäryhtiönsä toiminnasta, tarvitsematta esittää tästä mitään lisänäyttöä (ks. tuomio 27.4.2017, *Akzo Nobel ym. v. komissio*, C-516/15 P, EU:C:2017:314, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 466 Olettama tytäryhtiöiden itsenäisyyden puuttumisesta on kehitetty oikeuskäytännössä, jotta oikeudellinen yksikkö (emoyhtiö) voidaan saattaa vastuuseen toisen yksikön (tytäryhtiön) toiminnasta. Tämä oletama tytäryhtiöiden itsenäisyyden puuttumisesta pätee kuitenkin myös silloin, kun kyse on, kuten käsiteltävässä asiassa, sellaiselle emoyhtiölle, joka on osallistunut rikkomiseen suoraan ja joka rikkomisajanjaksolla on myynyt rikkomisen kohteena olevia tuotteita ETA-alueella tytäryhtiöidensä välityksellä, määrättävän sakon perusmäärän laskennan kannalta merkityksellisen myyntiarvon määrittämisestä.
- 467 Käsiteltävässä asiassa on riidatonta, että kantaja omisti sekä *Europe Chemi-Conin* että *United Chemi-Conin* koko osakekannan koko sen ajan, jonka rikkomisen kesti (ks. edellä 1 kohta). Tästä seuraa, että kantaja ja sen tytäryhtiöt kuuluvat samaan taloudelliseen kokonaisuuteen ja muodostavat näin ollen SEUT 101 artiklassa tarkoitettua yhden ainoan yrityksen edellä 463 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti. Tästä seuraa myös, että käsiteltävässä asiassa on olemassa kumottavissa oleva oletama kyseessä olevien tytäryhtiöiden itsenäisyyden puuttumisesta.
- 468 Kantaja ei kuitenkaan esitä mitään konkreettisia seikkoja, joiden perusteella tämä itsenäisyyden puuttumista koskeva oletama voitaisiin kumota ja jotka tukisivat sen tytäryhtiöiden väitetystä itsenäistä hinnoitteluvaltaa. Päinvastoin toisen kanneperusteen tarkastelusta ilmenee, että

tietyistä Europe Chemi-Conin ja United Chemi-Conin asiakkaista, joilla oli kotipaikka tai tuotantolaitoksia Euroopassa, keskusteltiin tiettyjen kilpailunvastaisten yhteydenpitojen aikana (ks. edellä 249, 280 ja 296 kohta), minkä kantaja itse myöntää kannekirjelmässään.

469 On siten todettava, että olettaen kantajan tytäryhtiöiden itsenäisyyden puuttumisesta ei ole kumottu käsiteltävässä asiassa.

470 Lisäksi on huomautettava, että sakon perusmäärän laskennan kannalta merkityksellisen myyntiarvon on vastattava sellaisten rikkomiseen suoraan tai epäsuorasti liittyvien tavaroiden tai palveluiden myyntiarvoa, jotka yritys on myynyt ETA-alueella (ks. edellä 434 kohta). Tämä tarkoittaa, että käsiteltävässä asiassa myyntiarvoon on sisällytettävä kantajan ja sen kokonaan omistamien tytäryhtiöiden muodostaman taloudellisen kokonaisuuden ETA-alueella toteuttama alumiini- ja tantaalielektrolyyttikondensaattorien myynti.

471 Näin ollen komissiota ei voida moittia siitä, että se rikkomiseen suoraan tai epäsuorasti liittyvän myynnin arvon määrittämiseksi otti huomioon vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdan mukaisesti sen elektrolyyttikondensaattorien myynnin, jonka kantajan tytäryhtiöt olivat laskuttaneet Euroopassa sijaitsevilta asiakkailta (ks. vastaavasti tuomio 19.3.2015, Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 150 kohta).

[– –]

474 Näin ollen kuudennen kanneperusteen ensimmäisen osan toinen väite on hylättävä.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu yhdeksäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Nippon Chemi-Con Corporation vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se veloitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut.

Costeira

Gratsias

Kancheva

Berke

Perišin

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä syyskuuta 2021.

Allekirjoitukset